

Koch Valéria emlékest és kiállítás-sorozat 2018/19-ben

2018. február 28-án, Koch Valéria halálának 20. évfordulóján kiállítással egybekötött emlékestet tartottak Budapesten a Magyarországi Németek Házában. Ez volt az első állomása a költő életművét méltató rendezvény-sorozatnak.

Az ELTE Magyarországi Német Kutatóközpontja (dr. Erb Mária), a Magyarországi Német Írók és Művészek Szövetsége (Schuth János) és a költő hagyatéka gondozói (Wolfart-Stang Mária és Erb Mária) együttműködésének eredménye a négy roll upból álló vándorkiállítás. (A roll up kifeszíthető háttérrel, melyet összecukásakor egy rugós szerkezet a talprészébe teker, így az egyben a falra felvitt képek, grafikák és szövegek biztonságos tárolását és szállítását is ellátó kazettaként szolgál – a szerk.) Koch Valéria sokoldalú munkásságát, érdeklődését, érzékeny és sziporkázó személyiségét fényképek, a művekből merített és a költőt méltató idézetek, valamint tárgyi emlékek segítségével tárták látogatók elé, s idézték fel az olvasókban.

Az emlékest gerincét mindenütt egy képes-hangos bemutató jelentette. Az életpálya fontos állomásait vetített képek, és kézirat-részletek segítségével jelenítették meg, amiket az ezekhez kapcsolódó élő költői szó teljesített ki. Hatásukat növelte, hogy a szövegek előadói a meglátogatott intézmények egykori és mai hallgatói, a Koch Valéria-díj kitüntetettjei és a kiállítás, illetve az emlékest moderátorai, Wolfart-Stang Mária, Erb Mária és Schuth János voltak. A felkeresett intézmények zenei közreműködést is biztosítottak. A prezentációkon részt vett Radóczy Károly, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata ifjúsági referense is, aki bemutatta a SVUNG csapattal Valeria Kochról készített rövidfilmet.

A Magyarországi Németek Házában (Budapest, február 28.), a Magyarországi Németek Általános Művelődési Központjában (Baja, március 28.), a Lenau Házban (Pécs, április 19.) és a Valeria Koch Iskolaközpontban (Pécs, április 20.) egyaránt rendkívül sikeresnek bizonyult – mindenütt teltházas volt – a rendezvény.

A megmutatkozott nagy érdeklődésre tekintettel ezért az eredetileg tervezett négy emlékestet összesen további három követte. A veszprémi Lovassy Gimnázium Német Tagozatán, szeptember 26-án, az ELTE Germanisztikai Intézete kulturális hete keretében, november 7-én, a pilisvörösvári Schiller

Gimnázium projektnapján pedig november 10-én időzött a helyi programokkal kísért tárlat. Baján és Pécsen a teljes gimnázium és a tanári kar részt vett az eseményen, Veszprémben és Pilisvörösváron pedig az érettségiző osztályok körében zajlott a sajátos megemlékezés. A gimnazisták a kiállított roll upok segítségével (amelyek igény szerint több hétig az intézményben maradtak) feldolgozták a prezentáción látottakat-hallottakat és elmélyültek Valeria Koch életművében. Erről tanúskodnak a Neue Zeitungban megjelent beszámolók (2018/10-11.; 2018/33-34. és 2018/47.), amelyek egy része bekerül a 2019-ben megjelenő Valeria Koch emlékkönyvbe.

Az emlékestre továbbra is igény van. A budapesti Német Nemzetiségi Gimnáziumban 2019. január 28-án, a soproni Berzsényi Evangélikus Líceumban pedig május 16-án volt a Koch-túra. Már a győri Audi Iskola és a budapesti Tamási Áron Gimnázium is jelezte az érdeklődését.

A fájdalmasan korán elhunyt Valeria Koch 2019-ben lenne 70 éves. Szülőfaluja, Szederkény, utcát nevezett el róla. A szekszárdi Német Színház Valerias verdichtete Welten / Valéria világa versekben címmel állított színpadra nagysikerű előadást. Ebből részleteket mutattak be a Magyarországi Német Önkormányzatok Napján Budapesten megtartott gálán, és a stuttgarti Magyar Házban az Elűzés Napja alkalmából szervezett megemlékezésen. Sopronban

április 16-án, majd 26-án a Koch Valéria Iskolaközpont projektnapján Wolfart Mária tartott előadást „Az otthon és a gyermekkor Valeria Koch költészetében” címmel. Ekkor avatták fel a „V. K. dolgozószobája” emléksarkot a gimnázium aulájában.

A Szekszárdi Német Színház a Koch Valéria Iskolaközpontban és a budapesti Magyarországi Németek Házában június 6-án-án adta elő az említett darabot. 2019 őszén könyv jelenik meg In memoriam Valeria Koch, die es hätte geben können címmel a VUdAK könyvek irodalom sorozatában. A 240 ol-

dalas, ötszáz példányban kiadni tervezett kötet a költőnő kiemelkedő teljesítménye előtti tisztelgés. Életútjáról, családi háttéréről, tanulmányairól, irodalmi, publicisztikai, műfordítói tevékenységéről, kitüntetéseiről és utóéletéről dr. Erb Mária, az ELTE docense és Wolfart Jánosné, egykori osztálytársa és legjobb barátnője írtak. A kötetéről, irodalmi tevékenységéről szóló ismertető, az életében s halála után megjelent tanulmányok, dokumentumok melletti személyes emlékezések és fotók tovább gazdagítják majd az íróőről kialakult képet.

Koch Valéria versei Ember Mária fordításában

A gyermekkor üveggolyója

(Glaskugelkindheit)

Rég elgurult már
a gyermekkor üveggolyója
s benne egy kislány
szőke eszmélése

a tóban nyugszik
sok éve sápad
dobog még a magva
bár nem süti Nap

Rég eltörött már
a gyermekkor üveggolyója
s benne a kislány
kék szeme sötét ég

behavazva nyugszik
az öröklétben
elveszett ösvény
lelkek homokján

(1978)

Szomorú keringő

(Valse triste)

hát a szerelemnek is vége
színes virágágyások
szótalan hervadása

bármerre nézel csak
agyagot láthatsz
bármerre fülelsz csak
mák kotyog gubóban
ideje imádkoznod ma éjjel

vetkőzz le
húzódj be

az élet fut tovább

(1984)

Elégia

(Elegie)

Apám, mondd: szörnyű volt az út a túlsó partra?
Jött a Sötét Angyal, vajon, hogy átkísérjen,
vagy ezt is egyedül kellett már megtenned,
csak kórtermi csempék bámultak hidegen?

Apám, milyen sivár
ez a virágcsodákkal elborított sírod,
melynek alázattal adtad át a tested,
mert csődöt mondott itt a tudomány
s megmenteni még a szeretet sem tudott –

Meg-meglebben előttem kérő arcod.

Mondd, könnyebb ott neked most, bátor szenvedőnek?
Szárnyakat kapva jársz tisztáson, mezőkben
nyíló virágok közt, eltévedt agronómus?
Léted folyama
homokba fúl az úrben.
Felhő lettél, könnyek, eresz csordulása.
Mindenben ott vagy
szerény darabja Te a mindenségnek –
elhangelve mássá.

(1981)

Levél a világ nagy öreg uraihoz

(Brief an die grossen alten Männer der Welt)

szeretnék még élni
gyerekeket szülni

májusban táncolni virágot locsolni
és nem szétesni szépen öregedni
magas kort megérni mint Önök

(1985)